

KENTELIOÙ BREZHONEG

War ar Radio

Sizhun V

SIZHUN V
KENTEL 1
AN DEIZ-HA-BLOAZ

MM = Mamm Malo

M = Malo

Me = Metig

A = Alwena

G = Gwendal

Deiz-ha-bloaz laouen dit ! (Div wech)

Deiz-ha-bloaz laouen dit-te Malo !

Deiz-ha-bloaz laouen dit !

M - Seizh vloaz on hiziv ha gouel a zo du-mañ gant ma mignoned ha ma mignonezed,
Telo, Gwendal, Metig, Alwena, ha Mari !
(UNAN BENNAK O SENIÑ OUZH AN NOR)

MM - Piv a zo amañ ?

Me - Metig eo !
E ti Malo emañ ?

MM - Ya, e ti Malo emañ !
(AN NOR O TIGERIÑ)
Deus-tre e-barzh an ti !

Me - Penaos emañ kont ganit Malo ?

M - Mat-tre, ma deiz-ha-bloaz eo ha laouen on !

Me - Pelec'h emañ ar wastell ?

M - E-barzh ar gegin emañ.
Deus da welat !
Sell, aman emañ !
(UNAN BENNAK ALL O SENIÑ OUZH AN NOR)

MM - Piv a zo amañ ?

A - Alwena eo !
E ti Malo 'maon ?

MM - Ya, e ti Malo 'maout !
Deus-tre e-barzh an ti !

A - Pelec'h 'mañ Malo ?

MM - Er gegin 'mañ gant Metig.
(UNAN BENNAK ALL O SENIÑ OUZH AN NOR)
Piv a zo amañ ?

G - Gwendal eo !
Amañ emañ ti Malo ?

MM - Ya, amañ emañ.
Deus-tre e-barzh an ti.

G - Pelec'h emañ Malo ?

M - Amañ emañ hag amañ emañ Metig hag Alwena ivez !
(UNAN BENNAK ALL O SENIÑ OUZH AN NOR)
Piv a zo amañ ?

G - O ! Sell Malo, Lena, Mari ha Telo a zo amañ ivez !

M - Aze emañ a-benn ar fin !
Deuit-tre en ti !

GERIAOUEG

gwastell*, ar w. -où/gwestell
gâteau

kegin*, ar g. -où *cuisine*

mignonez*, ar v. -ed *amie*

deiz-ha-bloaz, an d.

jour anniversaire

gouel, ar g. -ioù *fête*

kloc'hig, ar c'h. -où *clochette*

Piv a zo amañ ? *Qui est là ?*

E ti Malo emañ ? *Suis-je bien chez Malo ?*

A-benn ar fin ! *En fin de compte, à la fin !*

Amañ emañ ! *il est ici !*

laouen content

emaon *je suis*
(je me trouve)

emaout *tu es*
(tu te trouves)

emaoc'h *vous êtes*
(vous vous trouvez)

deus-tre ! *entre !*
deuit-tre ! *entrez !*

digeriñ *digoret*
ouvrir

gwelet *gwelet voir*
seniñ *sonet sonner,*
jouer de la musique
serriñ *serret fermer*

du-mañ chez moi,
de ce côté-ci

gant avec toi

unan bennak

quelqu'un

SIZHUN V
KENTEL 2
C'HOARI TOULL-KUZH

An holl vugale - Humm ! Mat eo ar wastell !

M - Ya, mat eo.
Deomp da c'hoari toull-kuzh bremañ !

A - Oya !
Me a gont ha c'hwi a guzh !

An holl vugale - Deomp da guzhat !

A - Unan, daou, tri, pevar, pemp, c'hwec'h, seizh, eizh, nav, dek, unnek, daouzek !
Mat ! Pelec'h emaint ?
Pelec'h emañ ...Gwendal ?
Er gegin emañ marteze !
Er forn emañout Gwendal ?

G - N'emaon ket !
(TROUZ BOESTOU HA SKUBELLENNOU O KOUEZHAÑ)

A - Kavet out Gwendal, en armel emañout !

G - Ya, en armel emañ !

A - Mat, pelec'h emañ Malo breman ?
Er gambr emañ marteze !
Er gambr emañout Malo ?
(UR VOUEZH O ROC'HAL)

A - Ya, kavet out, er gwele emañout !

M - (O VAZHAILHAT) Er gwele emañ rak skuizh on !

A - Ha bremañ, pelec'h emañ Melig ?
E-barzh ar c'hrignol emañ me zo sur !
(TROUZ UNAN BENNAK O PIGNAT GANT AN DIRI HAG O TIGERIÑ AN NOR)
N'emañ ket !
E-barzh ar sal-dour emañ marteze !
Setu, kavet out melig, er gibell emañout !

Me - Ya, er gibell emañ ha gleb on bremañ !

GERIAOUEG

armel*, an a. -ioù *armoire*
forn*, ar f. -ioù *four*
grignol*, ar c'h. -où/-ioù
grenier
sal*-dour, ar s. -ioù-d.
salle de bain

gleb mouillé

emaint ils sont
(*ils se trouvent*)

marteze
peut-être

kavet out
tu es trouvé

skuizh on
je suis fatigué

Deomp ! Allons !

C'hoari toull-kuzh. Jouer à cache-cache.
Me 'zo sur ! J'en suis sûr !
Deomp da c'hoari ! Allons jouer !
Deomp da guzhat ! Allons nous cacher !
Gleb on ! Je suis mouillé !
Me a gont ha c'hwi a guzh.
C'est moi qui compte et c'est vous qui vous cachez.
Pignat gant an diri. Monter les escaliers.

bazailhat
bazhailhet bailler
kouezhañ
kouezhet tomber
pignat pignet
monter
roc'hal roc'het
ronfler
kontañ kontet
compter

SIZHUN V
KENTEL 3
C'HOARI TOULL-KUZH EN-DRO

M - Me a gont ar wech-mañ !

An holl - Deomp da guzhat ha da Valo da zivinout pelec'h **emaomp** !

M - Unan, daou, tri, pevar, pemp, c'hwec'h, seizh, eizh, nav, dek, unnek, daouzek
Pelec'h **emañ** ?

Marteze **emañ** Gwendal war an **armel** er **c'hav** !

Pelec'h **emaout** Gwendal ?

War an **armel** **emaout** ?

(C'HOARZHADENNOU)

E-barzh an **armel** **emaout** ?

(TROUZ UR BERN TRAOU O KOUEZHAÑ)

G - Ya, **amañ** **emaon** !

M - Dav eo klask ar re all bremañ.

Pelec'h **emaout** Metig ?

El laez, er **c'h**ignol **emaout** ?

(TROUZ MALO O PIGNAT GANT AN DIRI)

G - A-dreñv an **nor** **emañ** marteze ?

M - A-dreñv an **nor** **emaout** ?

(TROUZ AN NOR O WIGOURAT)

(UR VOUEZH - OUOUOUOUOU !!!)

Piv a zo **amañ** ?

Un **tasmant** eo?

Me - N'eo ket, me a zo **amañ** !

Kuzhel a-dreñv an **nor** **emaon**.

M - Pelec'h **emañ** Alwena bremañ ?

G - Er **sal-degemer** **emañ** marteze !

M - Marteze **emañ** dindan ar **gador-vrec'h** !

Amañ **emaout** Alwena ?

A - Ya, **amañ** **emaon** !

M - Met, n'**emañ** ket dindan ar **gador-vrec'h** !

A - Nann, **amañ** **emaon** !

M - **Amañ** **emañ**, war an **armel-levrioù** !

GERIAOUEG

armel*-levrioù, an a.
bibliothèque (meuble)
c'hoarzhadenn*, ar c'h. -où
éclat de rire
kador*-vrec'h, ar g.
kadorioù-b. fauteuil
mouezh*, ar v. -ioù *voix*
sal*-degemer, ar s. -ioù-d.
salon

skrijus qui fait peur,
qui fait frémir

gwigourat
gwigouret grincer

el laez en haut

divlnout *divinet*
deviner

Ar wech-mañ. *Cette fois-ci.*
Ur **bern** traou. *Beaucoup de choses.*
Dav eo. *Il faut, il est nécessaire.*

bern, ar b. -ioù *tas;*
grande quantité
kav, ar c'h. -ioù *cave*
tasmant, an t. -où *fantôme*

SIZHUN V
KENTEL 4
WAR ROUDOU AN TEÑZOR

- G - Emaomp war roudoù teñzor ar morlaer black !
Gant piv emañ ar gartenn ?
- Me - Gant Yannig emañ !
- G - Pelec'h emaomp bremañ Yannig ?
(TROUZ UN TAMM PAPER DISPLEGET)
- Y - Emaomp e-kreiz ar c'hoad...
(TROUZ AN AVEL EN DELIOU)
Ha dindan ur wezenn-derv emañ an tenzor.
- G - Emaomp tost, sur eo bremañ !
(TROUZ UN TALKIE-WALKIE PE HINI UR RADIO)
- A - Alo ! Alo !
Amañ strollad Alwena !
Pelec'h emaac'h ?
- G - E-kreiz ar c'hoad don emaomp !
(TROUZ AN AVEL EN DELIOU ADARRE)
Ha c'hwi, pelec'h emaac'h-c'hwi ?
- A - War un draezhenn emaomp !
(TROUZ AR MOR)
- Y - Pelec'h emaint ?
- G - War un draezhenn emaint !
Pelec'h emañ an draezhenn-se ?
- Y - E-maez ar c'hoad emañ !
N'emañ ket er c'hoad ken !
- Me - Emañt koll !
- G - Mat-tre, emaomp war an hent mat !
- Y - Sellit 'ta !
Sellit ouzh ar wezenn-mañ !
Kozh-Noe eo !
- Me - Ya, gwir eo, kozh-tre eo !
- Y - Sur emañ teñzor ar morlaer black dindan !
- G - Deomp da welet !
(TROUZ KAMMEDOU AR VUGALE O TEREDEK ER C'HOAD)
- Me - O ! Sellit mat, emañ emañ an tenzor !
- G - Deuet eo ganeomp !

- Me - Ur voest eo.
- Y - Petra 'zo e-barzh ?
(TROUZ AR POTAILH O STRAKAL)
- Me - O ! UI lizher a zo !
(TROUZ PAPER)
- G - UI lizher ?
Biskoazh c'hoazh !
Lenn 'ta !
(MOUEZH DIPITET)
- Me - Emaoc'h diwezhat !
N'emañ ket an teñzor amañ ken !
Sinet Alwena !

GERIAOUEG

dellenn*, an d. delioù *feuille*
(*d'arbre*)

gwez, ar g. (s. -enn* ar w.)
arbre

gwez-derv, ar g. (s. -enn*-d.
ar wezenn-d.) *chêne*

kartenn*, ar g. -où *carte*
potailh m/f, ar p./ar b. -où
serrure

traezh, an t. (s. -enn* an d.)
plage

kammed, ar c'h. -où *pas*
lizher, al -où *lettre*
morlaer, ar m. -on *pirate*
paper, ar p. -ioù *papier*
roud, ar r. -où *trace*
teñzor, an t. -ioù *trésor*

kozh-noe
très vieux

bresañ breset
froisser, chiffonner

e-maez en-dehors,
hors de

deredek deredet
accourir

dipitañ dipitet
désappointer

lenn lennet *lire*

sinañ sinet *signer*

strakal straket
craquer

War an hent mat. *Sur le bon chemin.*

E-maez ar c'hoad ou Er-maez eus ar c'hoad. *En dehors, à l'extérieur du bois.*

N'emañ ket er c'hoad ken. *Ils ne sont plus dans le bois.*

Emañt koll. *Ils ont perdu.*

Emaomp tost. *Nous sommes tout près.*

Gant piv emañ ar gartenn ? *Qui à la carte ?*

War roudoù an teñzor. *Sur la piste du trésor.*

Deuet eo ganeomp ! *C'est nous qui l'emportons !*

Petra zo e-barzh ? *Qu'y a-t-il à l'intérieur ?*

N'emañ ket an teñzor amañ ken ! *Le trésor ne se trouve plus ici !*

SIZHUN V
KENTEL 5
UN TAD-KOZH HAG E VUGALE VIHAN

Ma = Mael

M = Mewenna

T = Tad-kozh

T - (E-TAL AN TAN)
Selaouit bugale !

An daou - Ya, tad-kozh !

T - **Emaomp o vont** da welet mar anavezit mat anvioù broioù Breizh !
Selaouit eta !
Pelec'h **emeur p'emeur** war Karreg An Tan ?

Ma - E Kerne **emeur** tad-kozh !

T - Mat eo, mat eo, met aes ivez. Selaouit bremañ !
Pelec'h **emeur p'emeur** war ar Menez Bre ?

Ma - E Bro-Leon **emeur** !

T - **A ! N'emeur ket, n'emeur ket !**
N'eus menez ebet e Bro-Leon Mael !

M - E Bro-Dreger **emeur**, tad-kozh, p'emeur war ar Menez Bre.

T - Mat-tre Mewenna.
Ha pelec'h **emeur p'emeur** war pont Sant-Nazer ?

Ma - A-us d'al liger **emeur**, e Bro-Naoned.

T - Mat-tre, mat-tre ! Ha pelec'h **emeur p'emeur** e Kastell Foujera ?

An daou - E Bro-Roazhon **emeur** !

T - **Emañ ar gwir ganeoc'h adarre !** N'eo ket fall.
Ha pelec'h **emeur p'emeur** e koad Brekillan ?

M - E Bro-Roazhon **emeur** adarre tad-kozh.

T - Ha **n'emeur ket**, bugale !
E Bro-Sant-Malou **emeur** !
Bras eo bro Sant-Malou ivez !
Ha pelec'h **emeur p'emeur** war inizi ar Mor-Bihan ?

Ma - E Bro-Wened **emeur** !

T - Mat-tre ! Ha bremañ, pelec'h **emeur p'emeur** etre ar Faou ha Landerne ?

An daou - **P'emeur** etre ar Faou ha Landerne, **n'emeur nag e Leon nag e Kerne** !

T - C'ha, c'ha, c'ha, tud fin oc'h ivez !

GERIAOUEG

enez*, an e. inizi *île*
oaled*, an o. -où
foyer, âtre

anv, an a. -ioù *nom*
bugel-bihan, ar b.
bugale-vihan
petit-enfant
menez, ar m. -ioù
montagne
tad-kozh, an t. -où-k.
grand-père

fin fin, *rusé*

Ar Faou Le Faou
Al Liger LaLoire
Bro-Naoned
Le Pays Nantais
Bro-Roazhon
Le Pays de Rennes
Foujera Fougères
Kerne Cornouaille
Koad Brekillan
Forêt de Brocéliande
Landerne Landerneau
Mor-Bihan Morbihan
Sant-Malou Saint-Malo
Sant-Nazer Saint-Nazaire

emeur on est
(on se trouve)

emaomp o vont
nous allons = l'anglais
"we are going"

mar anavezit
si vous connaissez

a-us
au dessus

ganeoc'h
avec vous

ma, mar si

Tud fin Des personnes rusées, perspicaces.
N'eus menez ebet Il n'y a aucune montagne.
N'eo ket fall ! Ce n'est pas mal !
Emañ ar gwir ganeoc'h adarre ! Vous avez encore raison !
Pelec'h emeur p'emeur war Karreg An Tan ?
Ou se trouve t-on lorsque l'on est à Karreg An Tan ?

Etre Ar Faou ha Landerne n'emeur nag e Leon nag e Kerne !
Dicton bien connu qui s'emploie quand on veut souligner la spécificité de cette région de transition entre la Cornouaille et le Léon; Littéralement il signifie que lorsque l'on se trouve entre Le Faou et Landerneau on ne se trouve ni dans le Léon ni en Cornouaille.

SIZHUN V

KENTEL 1. 2. 3. 4. 5

YEZHADUR/GRAMMAIRE

1 - AR VERB BEZAÑ/LE VERBE ETRE - EMAN -

EMAN, forme S3 du présent de situation s'utilise après les compléments de lieu (y compris ceux de localisation dans le temps).

A - Dans une phrase affirmative :

Cette forme se conjugue à toutes les personnes lorsque le sujet n'est pas exprimé sous la forme d'un nom.

Ex : **E ti Malo emaout.** *Tu es (tu te trouve) chez Malo.*

- Lorsque le sujet est exprimé la conjugaison est "bloquée" à la troisième personne du singulier.

La forme **a zo** (cf Sizhun III) remplace **emañ** si le sujet précède.

Ex : **Er gêr emañ an dud.** *Les gens sont à la maison (chez eux).*
Te a zo e ti Malo. *Tu es chez Malo.*

Voici le tableau récapitulatif de cette forme de localisation et son équivalent lorsque le sujet est exprimé :

emaon
emaout
emañ
emaomp
emaoc'h
emaint
emeur
(impersonnel)

me a zo
te a zo
eñ/hi a zo
ni a zo
c'hwi a zo
int a zo

B - Dans une phrase négative :

La structure de la phrase commence par le segment "ne...ket", aussi "a zo" ne peut être utilisé.

Ex : **N'emaon ket e ti Malo.** *Je ne suis pas chez Malo.*

Lorsque le sujet est exprimé, la conjugaison est "bloquée" à la troisième personne du singulier.

N'emañ ket		ar vugale		amañ. <i>Les enfants ne sont pas ici.</i>
verbe bloqué		sujet exprimé		

On peut cependant rencontrer le sujet devant cette structure. Celui-ci est alors comme mis en apposition et ne bloque pas le verbe à la troisième personne du singulier :

Ex : Ar vugale (,)		n'emañ ket		amañ. <i>Les enfants ne sont pas ici.</i>
sujet en apposition		verbe non bloqué		

Souvenez-vous que dans un but d'insistance, le pronom personnel peut suivre cette forme conjuguée.

Ex : **Ha c'hwi, pelec'h emaoc'h-c'hwi ?**
Et vous, où êtes-vous (vous trouvez-vous) donc ?

En breton parlé, on emploie souvent une forme contractée.

Ex : **E ti Malo emañ** ou **E ti Malo 'mañ**
Piv a zo emañ ? ou **Piv 'zo emañ ?**

2 - AR C'HEMMADURIOU/LES MUTATIONS

Seules sept consonnes du breton sont concernées par les mutations. Il s'agit de P, T, K, B, D, G et M.

Les mots en **GOU** et **GW** représentent un cas particulier de G.

Les mots commençant par une de ces consonnes peuvent subir un changement de leur consonne initiale dans certaines conditions bien précises; Elles ne s'effectuent pas n'importe comment.

Le système proposé ici est celui de la langue standard mais vous aurez sans doute l'occasion, selon votre lieu de résidence, de rencontrer des bretonnants qui utilisent un système présentant quelques déviations avec celui-ci; il s'agit là de variantes dialectales qui ont leur logique interne propre. Ces variantes ne gênent en rien l'intercompréhension. Il ne s'agit en aucun cas de fautes ou d'erreurs. Toutefois, il semble plus sage d'apprendre en premier la norme standard, et de bien la maîtriser, avant d'aborder les systèmes dialectaux, sous peine d'en mélanger plusieurs et de n'en maîtriser aucun parfaitement.

3 - AR C'HEMMADURIOU GOUDE AR GER-MELL LES MUTATIONS APRES L'ARTICLE

Les mutations après l'article défini (**an, ar, al**) et/ou l'article indéfini (**un, ur, ul**) servent à marquer le genre.

Nous avons déjà rencontré beaucoup d'exemples de ces mutations.

A - Au féminin singulier

Les mots féminins mutent après l'article au singulier.

Ex : P/B	plantenn (<i>plante</i>) ar blantenn (<i>la plante</i>)
T/D	traezhenn (<i>plage</i>) an draezhenn (<i>la plage</i>)
K/G	kegin (<i>cuisine</i>) er gegin (<i>dans la cuisine</i>)
B/V	boest (<i>boîte</i>) ar voest (<i>la boîte</i>)
G/C'H	grignol (<i>grenier</i>) ar c'hrignol (<i>le grenier</i>)
GW/W	gwastell (<i>gâteau</i>) ar wastell (<i>le gâteau</i>)
M/V	mignonez (<i>amie</i>) ar vignonez (<i>l'amie</i>)